

## Raadsinformatiebrief<sup>1</sup>

Onderwerp	Stand van zaken Jeugd en Veiligheid
Portefeuillehouder	J. Hamming en N. Groothuismink
Portefeuille	Openbare Orde en Veiligheid Jeugdbeleid en (specialistische) Jeugdhulp

Aan de leden van de gemeenteraad Zaanstad,

---

### Inleiding

Zaanstad kent een grote problematiek op het gebied van jongeren en veiligheid. De afgelopen jaren komen jongeren vanaf 13 jaar in beeld bij politie in verband met ernstige feiten zoals wapenbezit, drugshandel of straatroof. Ook zien we dat via sociale media actief geworven wordt voor hand -en spandiensten op crimineel gebied. Basisscholen hebben daarnaast serieuze signalen van handel in Vapes en een verruwing van groepsdynamiek. We maken ons dus zorgen over verharding in de criminaliteit en het afglijden van onze jongeren op steeds eerdere leeftijd. Op wijkniveau zorgen intimiderend gedrag, overlast en misdrijven voor onveiligheidsgevoelens. Dit heeft een negatief effect op de leefbaarheid in Zaanstad. De komende jaren is daarom onverminderd inzet nodig op het voorkomen en aanpakken van jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit.

Om op te groeien tot een zelfbewuste en zelfstandige Zaankanter moet je kunnen leren en je kunnen ontwikkelen. Je veilig voelen om de wereld te verkennen en daarin nieuw gedrag en nieuwe vaardigheden uit te proberen is daarin een voorwaarde. Dit maakt dat we op verschillende manieren, samen met onze veiligheidspartners, bijdragen aan een veilige thuissituatie en (fysieke) leefomgeving. We zien het als onze taak om kinderen en jongeren kansen te bieden en aan te moedigen om verantwoordelijkheid te dragen. Daarbij besteden we extra aandacht aan jongeren en hun gezinnen waar sprake is van afglijden, overlast en/of crimineel gedrag.

Jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit moeten worden tegengegaan en patronen die leiden tot overlast en geweld doorbroken. Met het vroegtijdig inzetten van interventies binnen zowel het zorg als het veiligheidsdomein wordt aan Zaanse jongeren alternatieven geboden ter voorkoming van overlast gevend en/of crimineel gedrag en zo (verder) op achterstand te raken van een gezonde thuis-, school- en werksituatie. Een balans tussen de aandacht voor zorg, preventie en repressie is hierbij belangrijk.

Het afgelopen jaar is een inhoudelijke inhaalslag gemaakt, dankzij rijkssubsidies als 'Back on Track' en 'Preventie met Gezag'. De basis is op orde gebracht en er is beter zicht op de problematiek. Het voortzetten van deze inzet vraagt een integrale afweging bij de Voorjaarsnota, hier komen wij nog op terug. Middels deze raadsinformatiebrief informeren wij u graag over de inhoudelijke stappen die wij zetten op het gebied van Jeugd & Veiligheid. De focus die we daarbij hebben aangebracht is zowel doelgroepgericht (aandacht voor verjonging en verharding van criminaliteit), als gebiedsgericht (aandacht voor Saendelft en Zaandam Oost).

---

<sup>1</sup>Op deze raadsinformatiebrief volgt geen actie van de Agendacommissie. Wanneer u een onderwerp hieruit wilt bespreken dan kunt u dit doen door een raadsinstrument in te zetten. Bijvoorbeeld een rondvraag (primair gericht aan het college van B&W of een agenda-initiatief (primair gericht aan de collega fracties)). Vermeld altijd in het raadsinstrument: wat u wilt bespreken inclusief een korte concrete toelichting.

---

## **Algemeen: aanpak Jeugd en Veiligheid in Zaanstad**

In Zaanstad hebben wij de focus op veilige wijken met als speerpunt het voorkomen/bestrijden van (structurele) jeugdoverlast en incidenten én hebben wij de focus op veilige scholen, met name om de zogenaamde jonge aanwas te voorkomen. Ook committeren wij ons vanwege de daar aanwezige problematiek aan extra inzet in twee gebieden in Zaanstad, Zaandam Oost en Saendelft.

Uitgangspunt hierbij is dat we als gemeente de regie hebben, maar het niet alleen kunnen. We doen het samen met onze netwerkpartners, als de buurtbewoners, de politie, de wijkteams, het jeugdteam, Jeugdbescherming, Reclassering en de scholen. In Zaanstad hebben we verschillende instrumenten om regie te voeren op Jeugd en Veiligheid, hieronder vallen aanpakken die gericht zijn op incidenten en (structureel) overlast situaties, als ook groeps- en persoonsgerichte aanpakken. Deze aanpakken zijn zowel preventief als repressief. Voor dit laatste wordt nauw opgetrokken met handhaving en politie. Deze aanpakken zijn gebaseerd op feiten en cijfers, zoals het onderzoek van Beke naar familie netwerken in Zaandam Oost, meldingen bij gemeente en politie, wetenschappelijk onderzoek en continue het beeld ophalen bij netwerkpartners. Hieronder volgt een overzicht van de actielijnen Jeugd en Veiligheid in Zaanstad:

### **Doelgroepgericht**

#### Gecoördineerde preventie jeugd

Veel jongeren in Zaanstad hebben een stabiele en betrokken thuissituatie, een veilig netwerk met betekenisvolle contacten, waardoor zij zich kunnen ontwikkelen tot zelfstandige en participerende inwoners. Dit geldt echter niet voor iedereen. We zien ook jongeren die vanwege onder andere sociaaleconomische omstandigheden (kansenongelijkheid) een groter risico lopen om maatschappelijk af te glijden. Voor hen is het aanbod in hulpverlening, bijvoorbeeld via school, het jeugdteam of andere partners, groot. De hierboven genoemde ontwikkelingen op het gebied van jeugd en veiligheid vragen ons opnieuw te kijken naar de inzet van partijen als jongerenwerk. Wij zetten in op het versterken van de regierol vanuit de gemeente, als het gaat om het afstemmen van de vragen en behoeften vanuit jongeren op het aanbod vanuit de overheid en haar netwerkpartners.

#### Preventieve overleggen

De afhandeling van de niet structurele jeugdoverlast meldingen is belegd bij de sociale wijkteams. In elke wijk worden vier-wekelijkse preventieve jeugd overleggen georganiseerd door het jongerenwerk in het wijkteam. In dit overleg wordt een gezamenlijk beeld gevormd van de overlast door het jongerenwerk en haar partners als jeugdboa's, wijkmanagement en politie. De volgende stap is om daarna in gezamenlijkheid een aanpak uit te voeren. In het geval dat deze gecoördineerde inzet niet het gewenste effect heeft wordt opgeschaald naar de regisseur op de aanpak overlastgevende jeugdgroepen die aan de hand van de signalen en op persoonsniveau bepaald of een groepsaanpak noodzakelijk is,. In deze stap wordt gekeken naar de individuen en wordt dit verrijkt met de dat informatie van de convenantpartners.

#### Groepsaanpak

Onlangs heeft het college een samenwerkingsconvenant vastgesteld met de netwerkpartners voor de aanpak van overlastgevende groepen (jeugdgroepaanpak Zaanstad). De uitvoering hiervan begint met het in beeld brengen van de jeugdgroep; welke signalen van overlast zijn er en hoe groot zijn de problemen? Vervolgens wordt samen met politie, gemeente en de diverse ketenpartners samen een plan van aanpak gemaakt en wordt tot uitvoering overgegaan. De aanpak loopt net zo lang als de overlast nog aanwezig is en de groep jongeren wordt na stopzetten van de aanpak nog enige tijd gemonitord. De aanpak wordt

toegepast op verschillende (structurele) overlastsituaties in de gemeente. Momenteel heeft Saendelft daarbij prioriteit. Partners werken momenteel een analyse uit. Op basis van meldingen en registraties wordt de groep in kaart gebracht. De aanpak kan binnenkort formeel worden vastgesteld door de driehoek.

#### Persoonsgerichte Aanpak Jeugd & Veiligheid

Via de PGA Jeugd en Veiligheid zet de gemeente domein-overstijgende regie in bij jongeren voor wie geen oplossing te vinden is binnen de reguliere aanpak van zorg- en veiligheidsproblematiek. Het is één aanpak die twee doelgroepen bedient, namelijk de jongeren met tenminste 1 high impact crime op hun naam (voormalig Aanpak 075) en risicojongeren (afglijdend). Dat zijn gemiddeld 65 jongeren. Wanneer een jongere is opgenomen in de PGA Jeugd en Veiligheid, stuurt een toegewezen regisseur op samenwerking en coördinatie binnen de keten, om te voorkomen dat hij/zij opnieuw in aanraking komt met politie en justitie en om een positieve gedragsverandering te realiseren (van zowel de jongere zelf als van broertjes en zusjes). Op het moment dat de regisseur de casus afsluit, hebben jongeren geen problematische politiecontacten meer en laten ze een duurzame positieve gedragsverandering zien op één of meerdere leefgebieden. Het kan wel zijn dat er nog ketenpartners betrokken blijven, voor bijvoorbeeld een vervolgtraject in hulpverlening.

#### Onderzoek Bureau Beke naar criminele netwerken in Zaandam Oost

Naar aanleiding van het onderzoek van Bureau Beke in 2022 naar criminele netwerken in Zaandam-Oost gaan we aan de slag met de doelgroep van 'Preventie met Gezag': jongeren die al met 1 been in de criminaliteit zitten en met hun andere been nog een positieve toekomst tegemoet gaan. Deze doelgroep wordt bedient via het Zorg- en Veiligheidshuis Zaanstreek-Waterland en de hierboven beschreven PGA Jeugd & Veiligheid. We maken een verdiepingsslag door per casus te analyseren: wie zijn deze jongeren en hun gezinnen? Wat is er in het verleden gebeurd? Wat is er al ingezet? De analyse en gezamenlijke duiding moeten inzichtelijk maken wat de netwerkanalyse betekent voor de aanpakken van de gemeente Zaanstad én wat aanvullend nodig is om de bestaande aanpakken te intensiveren of te verrijken. Op basis van deze analyse kunnen we leren welk preventief beleid gevoerd moet worden om te voorkomen dat jongeren in zo'n crimineel netwerk terecht komen. De verwachting is dat we dit in het tweede kwartaal van 2024 afronden.

#### Veilig schoolklimaat

De school is verantwoordelijk voor een veilig schoolklimaat. Echter, een actieve deelname van leerlingen en ouders, maar ook van netwerkpartners zoals politie en gemeente, is hierbij van groot belang. Momenteel wordt de laatste hand gelegd aan het convenant 'School en Veiligheid' voor alle middelbare scholen in Zaanstad. Deze wordt in januari 2024 formeel vastgesteld. Het doel van dit convenant is het mogelijk maken van een (sociaal) veilig klimaat. Dit betekent het uitvoeren van eenduidige afspraken over het voorkomen en bestrijden van overlast, vandalisme en ander crimineel gedrag in en rond scholen in Zaanstad, waaraan alle partners zich committeren. Dit houdt onder anderen in dat er zogenaamde adviesteams worden opgericht, bestaande uit de coördinatoren veilig leefklimaat op de scholen, aangevuld met medewerkers van de gemeente, politie, jongerenwerk, jeugdteams en handhaving. Deze teams bespreken cases en fenomenen. Ook wordt een escalatiemodel (naar de gemeente) vastgesteld die wordt gehanteerd bij incidenten. Op frequente basis vindt bestuurlijk overleg plaats tussen gemeente (inclusief handhaving), politie en scholen.

Hieronder enkele incidentele initiatieven geïnitieerd door de gemeente voor de scholen uit 2023, die we proberen terug te laten komen in 2024:

- In het Zuiderzee college zijn klassengesprekken gehouden met ex-gedetineerden.
- Het personeel van het Altra College krijgt dit najaar een signaleringstraining op het gebied van seksuele uitbuiting en grensoverschrijdend gedrag.
- Een training voor medewerkers van middelbare scholen over signalen van ondermijning, signalen van drugshandel en seksuele uitbuiting.

- Een voorlichting over Sexting & Grooming' aan leerlingen van de eerste klas van het Altra College en Dynamica XL, om kennis en bewustzijn te vergroten. Leerlingen krijgen handige tips en tools om social media leuk en veilig te houden.

#### Voorkomen jonge aanwas

Het voorkomen van jonge aanwas is het zo vroeg mogelijk signaleren van risicofactoren en risicogedrag zodat ingegrepen kan worden als het probleem nog in een vroeg stadium is. Het gaat om de groep jongeren die (nog) geen of nauwelijks politieregistraties hebben maar vanuit kwetsbaarheid en aanwezige risicofactoren de volgende generatie criminelen kunnen zijn. Het doel is dan ook om te voorkomen dat jongeren in aanraking komen met, en afglijden richting, de georganiseerde (drugs)criminaliteit. Er is daarom binnen de gemeente Zaanstad sinds deze zomer meer aandacht voor de vroegsignalering van risicogedrag dat kan duiden op het afglijden van jongeren. De integrale samenwerking tussen netwerkpartners die bij deze vroegsignalering van "jonge aanwas" betrokken zijn wordt versterkt en verder ontwikkeld door middel van facilitering en regie vanuit de gemeente. Dit doen wij momenteel door sterke netwerken te bouwen in de wijk en op de scholen en breed gedragen interventies, preventief maar ook repressief, in deze domeinen in te gaan zetten op het voorkomen van jonge aanwas.

#### Buurtouders

In Saendelft en 't Kalf zijn buurtouders actief. Zij zijn in duo's zichtbaar op straat en gaan op een vriendelijke manier met jongeren in gesprek. Verontrustende signalen kunnen zij doorgeven in een appgroep waarin ook de jeugdboa's participeren. Op deze manier dragen zij als enthousiaste buurtbewoners bij aan de leefbaarheid en veiligheid in de wijk. Het komend jaar gebruiken we om het aantal buurten waarin buurtouders actief zijn groter te laten worden. Ook gaan we op verschillende manieren (training, voorlichting) de buurtouders faciliteren om deze rol in te vullen.

#### **Gebiedsgericht**

Het gebied Zaandam Oost en de wijk Saendelft vragen om extra aandacht op het gebied van jeugd en veiligheid. In Zaandam Oost is sprake van relatief veel grootstedelijke problematiek en kansengelijkheid. De in de inleiding geschetste problematiek drukt een stempel in dit kwetsbare gebied. Het 'Pact 2020-2040' is een integrale en langdurige aanpak, welke het perspectief voor bewoners en met name de jeugd vergroten. Meer dan dertig partijen uit de wijken werken op gelijkwaardige basis samen aan thema's als jeugd, armoede, participatie, wonen en veiligheid, om zo kansengelijkheid te bevorderen.

In het tweede aandachtsgebied, de wijk Saendelft, laat het actuele veiligheidsbeeld zien dat, na een relatief rustige periode, de wijk wederom te kampen heeft met ernstige overlast en agressie van jongeren. Er vinden incidenten plaats die veel negatieve impact hebben op de wijk. De achtergrond van incidenten ligt niet alleen bij verveling, maar lijkt ook een basis te hebben in criminaliteit, zoals drugshandel. Samen met de netwerkpartners wordt een gebiedsplan ontworpen om overlast en criminaliteit tegen te gaan. Dit zijn over het algemeen geen nieuwe instrumenten, maar bestaande interventies worden meer samenhangend en daarmee doeltreffender ingezet. Wel wordt een tekort aan inzet van jongerenwerkers gesignaleerd.

#### Pact Zaandam Oost

Om, binnen de lijnen van het 'Pact 2020-2040', een gebiedsgerichte aanpak tegen ondermijnende criminaliteit en afglijden van jongeren te realiseren, implementeren wij het landelijk gesubsidieerde, integrale programma 'Preventie met Gezag'. Deze ambitie realiseren we door perspectief te bieden én grenzen te stellen. Samen met alle netwerkpartners vergroten we de beschermende factoren ten aanzien van criminaliteit en verkleinen we risicofactoren. Dit vraagt inzet op leefgebieden van werk tot zorg en strafrecht,

én om stevige netwerksamenwerking. In onze strategie onderscheiden we vijf themalijnen. Het gaat om:

- School en omgeving als centrale plek in de wijk
- Digitale leefomgeving
- Versterken PGA aanpakken (OOV)
- Aanpak criminele (familie)netwerken en justitie in de wijk
- Wijkrechtspraak

#### Saendelft

Samen met politie, openbaar ministerie en handhaving (ook de jeugd BOA's) halen we overlastgevende en (mogelijk) criminele jongeren in Saendelft uit de anonimiteit en begrenzen we problematisch gedrag. Hierbij wordt gebruik gemaakt van (repressieve) instrumenten zoals een boete, verblijfsontzegging of een last onder dwangsom. Ook leggen we (preventief) thuisbezoeken af bij jongeren die in contact komen met politie of BOA's. Samen met de ondernemers en vastgoedeigenaren van het winkelcentrum wordt voor meer toezicht gezorgd, via onder anderen de inhuur van private partijen en eventueel cameratoezicht.

Preventief maken we gebruik van de instrumenten die het beleidskader Jeugd ons biedt waarin we graag zien dat alle kinderen en jongeren zich ontwikkelen tot zelfbewuste individuen, die actief bijdragen aan de samenleving en opgroeien tot verantwoordelijke en zelfstandige inwoners van Zaanstad. Om jongeren hun talenten te laten ontdekken spelen wij zoveel mogelijk in op de behoeften. Onder anderen via jeugd ontmoetingsplekken (JOP's), sporten na schooltijd en het aanbieden van coaching en begeleiding door jongerenwerkers en professionals op en rond school. Met het landelijk programma Local Heroes werken jongeren aan zichzelf en doen iets voor de buurt. Het jeugdteam zet de gemeente in wanneer hulpverlening nodig blijkt voor jongeren en hun gezin. Ook vindt een intensivering plaats rondom de HUB in Saendelft, waarbij een coördinator is aangesteld om 5-6 dagen per week de locatie tot 22:00u open te houden.

#### **Vervolg**

Het gebiedsplan voor Saendelft is ambtelijk gereed voor het einde van 2023 en gaat de bestuurlijke route in richting uw raad. Ook de totstandkoming van het convenant 'School en Veiligheid' zit in de afrondende fase en wordt u in februari 2024 ter informatie toegezonden. Daarnaast werken we samen met de netwerkpartners aan een programmatisch overzicht van 'Preventie met Gezag' Zaandam Oost wordt in het tweede kwartaal van 2024 ter informatie aan uw raad verzonden. De verdiepende analyse van de resultaten van het onderzoek van Bureau Beke naar criminele verbanden in Zaandam Oost wordt in het tweede kwartaal 2024 ter informatie aan uw raad verzonden.

---

#### **Kader**

De Maatschappelijke visie 2021 en het beleidskader Jeugd 2021-2030 zijn belangrijke kaders voor de aanpak Jeugd en Veiligheid. De aanpak sluit met name aan bij de thema's Veilig zijn en Verantwoordelijkheid nemen uit dit kader. Eén van de prioriteiten uit het Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 is om jongeren uit Zaanstad veilig te laten opgroeien en jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit tegen te gaan.

---

#### **Financiële en Juridische consequenties**

Deze raadsinformatiebrief geeft een stand van zaken weer. Financiële en juridische consequenties zijn niet van toepassing. Tot op heden is een deel van de inzet bekostigd uit landelijke incidentele subsidiëring (project 'Back on Track'). Het voortzetten van deze inzet vraagt een integrale afweging bij de Voorjaarsnota.

---

---

**Geheimhouding op grond van de Gemeentewet**

Openbaar

---

**Aanpak/uitvoering**

De volgende documenten worden in de loop van 2024 naar uw raad ter informatie verzonden:

- Het gebiedsplan Saendelft in januari/februari 2024
- Het vastgestelde convenant 'School en Veiligheid' in februari 2024
- Het programmatisch overzicht 'Preventie met Gezag' Zaandam Oost in het tweede kwartaal van 2024
- De verdiepende analyse van de resultaten van het onderzoek van Bureau Beke naar criminele netwerken in Zaandam Oost in het tweede kwartaal 2024

---

**Betreft**

Actieve informatievoorziening

---

**Bijgaande stukken**

Geen

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Zaanstad,

Drs. J. Hamming, burgemeester

Drs. G. Blom, gemeentesecretaris